

Огнян Минчев: Целта на управляващата олигархия е максимална безличност и на следващия кабинет

в-к "Дневник", 10 юни 2009 г.

От Драгомир Иванов

Последна промяна в 19:19 на 10 юни 2009

Доц. Огнян Минчев е ръководител на катедра "Теория на политиката" в Софийския университет, директор на Института за регионални и международни изследвания и член на Коалицията за свободни и честни избори "Сам избирам". С него разговяраме за резултатите от европейските избори и очакванията за парламентарния вот.

Какви изводи можем да направим от европейските избори?

- Най-важното заключение е, че степента на контрол от управляващите олигархични кръгове върху избора на гражданите е достигнала плашещи размери. По индекса, който колегите от "Трансперънси интернешънъл" разработиха, доказано контролираният вот е между 16 и 17%. Той на практика се определя чрез средствата на заплащане, натиск и пряк репресивен контрол. Олигархията, управляваща България, изпрати много синтезирано послание към българските граждани, че те могат да избират между две неща: или да дадат втори мандат на грабителската коалиция и тя да продължи да управлява страната, или нейните структури и контрол върху държавните институции са в състояние да организират такъв политически хаос за следващите 6 месеца до 1 година, при който гражданите да започнат да съжаляват за управлението на тройната коалиция.

Как да разбираме високия резултат на "Лидер"?

- На тези избори имаше няколко феномена от типа на "Лидер". "Лидер" е успешен политически проект поради това, че в България вече е напълно възможно с икономическа принуда да бъдат заставени относително много хора да гласуват за определена сила. Организирането на корпоративен вот (или корпоративно-контролиран) вот не е за първи път, имало е и други случаи, в които работодатели са организирали своите наемни работници да гласуват за дадена партия, но в далеч по-малък мащаб. Сега за първи път виждаме синтеза между корпоративен контрол и неговото пряко политическо представителство. "Лидер" е не просто бизнес партия, а партия на определена олигархична групировка. Тя е партия със строго регионална география и присъства силно там, където олигархичната групировка притежава голям брой наемни работници - в мини, енергийни предприятия и т.н.

Вторият съществен принос към резултата на "Лидер" е силното персонално присъствие на Емил Кошлуков, което беше изключително интензивно и по време на телевизионната игра "ВИП брадър". Това допринесе значително за популярността и мажоритарната сила на неговата кандидатура. И трето, но не и по значение, "Лидер" се превърна във водещ феномен сред малките партии благодарение на сериозната

подкрепа, която получи чрез прехвърляне на гласове от ДПС. Вече има множество примери за това. Нашите наблюдатели в ромската махала във Видин, която през последните години е плътно доминирана от ДПС, например споделиха, че вотът на ромите е бил почти изцяло ориентиран към "Лидер". Няма друго обяснение, освен преливане на гласове, там няма нито мини, нито заводи, свързани с г-н Ковачки. Според българското законодателство подобно прехвърляне на гласове не е наказуемо, но то трябва да бъде изнесено като факт.

НДСВ също поднесе изненада. На какво се дължи успехът на партията, за която прогнозите сочеха слабо представяне?

- НДСВ е вторият феномен на изборите. На първо място, резултатът е свързан с личното участие и харизма на г-жа Меглена Кунева. Без съмнение тя има свой собствен електорат, а присъствието ѝ в кампанията беше ясно отчетливо и разграничимо. Ако има "съживяване" на НДСВ, то донякъде е породено именно от силния харизматичен апел на Кунева към част от по-интелигентните избиратели и членове на градската средна класа. Но това далеч не изчерпва обяснението. Динамиката на вота за партията ни дава допълнителна информация за неочаквано високия ѝ резултат: НДСВ вдигна между 2 и 3% в последния час от изборния ден, а преброяванията exit poll през целия ден ѝ даваха максимум 5-6%. По всяка вероятност това се дължи на сериозното преливане на гласове от ДПС в последните часове, което може да бъде идентифицирано в региони като Добрич, Шумен и др. Третата причина е изключително добрата организация на НДСВ за закупуване на политическа подкрепа. Определено може да се каже, че партията не просто купува гласове, тя има много по-софистицирани технологии, с които закупува цели структури. НДСВ беше партията, която изобрети мащабното купуване на гласове на национални избори в градска среда, извън ромските квартали и смесените райони. През 2005 г., когато беше основна управляваща сила, бе заделен огромен за времето си държавен ресурс, който отиде за организирано купуване на гласове. НДСВ превърна тази практика от прием на местните избори и маргиналните общности в масов феномен на парламентарните избори. И през 2005 г. НДСВ също толкова "чудотворно" получи 18%, въпреки прогнозите за 9-10-11%. Същото се случи и сега.

Като член на Коалицията за свободни и честни избори "Сам избирам" се чувствам лично унижен от това поведение. НДСВ беше една от партиите, които най-категорично подкрепяха нашите цели за ограничаване на купуването на гласове и застанаха зад предложенията в обществения договор за сътрудничество с политическите партии. Било е 100 % лицемерие.

А как тълкувате представянето на "Ред, законност и справедливост" (РЗС)?

- РЗС е третият феномен на тези избори. Те много радикално и категорично оспорват резултатите и протестират срещу злоупотреби, нарушения, купуване на гласове и т.н. Но финансовата и организационната мощ на кампанията им си остава енигма за непосветените наблюдатели. И ако евентуалното обяснение е подкрепата на бизнес структури, то би следвало да се разглежда с оглед на законодателството, което не позволява корпоративна подкрепа за политически кампании. Същевременно РЗС имаше доста противоречиво поведение преди кампанията, когато те обслужиха ДПС и БСП с предложението им за вдигане на бариерата пред коалициите на 8%. Така че горкият плач, долитащ от лагера на партията, е малко смешен поради това, че

поведението и обясненията им са твърде противоречиви, за да избегнат фокуса на един по-задълбочен интерес относно същността и мотивацията им. Както се казва - ДАНС дал, ДАНС взел...

При това шарено структуриране на вота, ако то се възпроизведе на парламентарните избори, наистина ли става невъзможно създаването на стабилно правителство?

- Няма да има пряко обвързване на резултатите от евровота с тези от парламентарните избори. Но логиката на поведение на олигархията, загнездена в държавните институции и в управляващите партии, ще бъде същата. Разбирайки, че не могат да повторят интегрирания модел на олигархичен контрол върху българското общество и държава, който постигнаха мащабно чрез тройната коалиция, те ще се опитат да го възпроизведат чрез други средства: Първо, всячески да се избегне възможността за създаване на опозиционен синтез, който дори и хипотетично да може да ревизира методите и резултатите от управлението на тройната коалиция. За да се избегне това, на практика трябва да се постигне максимална фрагментация на политическото пространство, която да направи трудно, дори невъзможно сформиранието на стабилно правителство. Целта е политическият процес да се сведе до два варианта: Или програмно правителство от експерти (но експертът, колкото и да е умен и кадърен, е политически безпомощен и пряко зависим от задкулисните властови механизми). Или, ако програмното правителство не е възможно, да се разгърне хаос от невъзможности за стабилно управление и в крайна сметка Първанов да сформира служебен кабинет. Той, освен че ще има безпомощността на програмния, ще бъде и на пряко подчинение на олигархичните кръгове, концентрирани около самия Първанов. Това би било изключително деструктивно за развитието на страната, защото България в момента се нуждае от силно правителство с много силно политическо доверие, а то е продукт на силна и категорична представителност.

Колкото по-ясна политическа физиономия има едно правителство, толкова по-голяма сила ще може да демонстрира в управлението. Вземете за пример тройната коалиция, която е със съвършена безлична идентичност, единствено грабежът е нейната визитна картичка. Целта ще бъде максимална безличност и на следващия кабинет. Можем да очакваме, че Доган ще използва максимално не само обръчите си от фирми, но и обръчите си от партии - както удачно ги формулира Димитър Абаджиев - с цел да се доведе страната до изборен резултат, който да създаде фрагментиран парламент, изпаднал в задънена улица, без възможност да създаде ясно парламентарно мнозинство.

Какво още може да очакваме на парламентарния вот?

- От страна на НДСВ се наблюдава опит за т.нар. десен завой. Симеон още веднъж ще бъде използван от управляващата олигархия, за да обслужи интереса ѝ. Можем да очакваме и повторение на успеха на партия "Лидер", може би на едно по-ниско равнище поради това, че ще гласуват повече и преливането на гласове няма да бъде много широка практика. (Тя не е в интересите на ДПС и Доган за парламентарните избори.) Няма да се учудя, ако възникнат и още феномени от контролиран тип, с цел максимално да бъде снижен потенциалът на алтернативата - както в лицето на ГЕРБ, така и на Синята коалиция, и да се създадат всички предпоставки за дълго, мъчително, безлично упражнение по формиране на правителство.

В тази връзка основателна ли е хипотезата, че управляващите замислят и подготвят "размит" кабинет, който ще обере негативите от сегашния, плюс задаващия се голям бюджетен дефицит и тежките въздействия от кризата, след което пак да се върнат на власт след година?

- Това е един от възможните и желани от тях сценарии. При това, ако е възможно да се върнат на власт още през есента. Ако ли не, една година хаос би довела до нови възможности за управляващите сега партии и олигархичните структури зад тях. Тези сценарии обаче нямат гаранции за успех. Има едно-единствено средство, чрез което могат да бъдат осуетени - интелигентното мислене и поведение на голямото мнозинство български граждани. Ако олигархията е в състояние да лъже брутално и да разиграва гражданите и общественото мнение, значи ние наистина не сме достойни да бъдем европейска страна, а можем да бъдем една от многото бананови републики в Третия свят. Надявам се, че гражданите в голямата си част могат да разберат предизвикателството пред страната и че трябва масово да гласуват. Всеки трябва внимателно да оценява възможностите и шансовете на една или друга сила. Част от успеха на демокрацията, от формулата на демократичния успех е именно обстоятелството, че разумният и целенасочен политически избор на индивидуално ниво води до оптимални резултати в политическото представителство на колективно, обществено равнище. Ако хората се мотивират и успеят да направят разумен избор, разбирайки разликата между бандитите, марионетките и сериозните фигури на политическата алтернатива, ако се основават на своя разумен опит и памет от изтеклите 2 десетилетия, мисля, че можем да видим по-благоприятен резултат от изборите.

Фотограф: Надежда Чипева